

وزارت آموزش و پرورش

اداره کل آموزش و پرورش استان

اداره آموزش و پرورش شهرستان

عنوان درس پژوهی:

دستگاه گوارش – علوم پایه چهارم

نام و نام خانوادگی پژوهشگر:

نام مدرسه:

کد پرسنلی:

سال تحصیلی: ۱۴۰۳-۱۴۰۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به

همه‌ی معلمان که ایثار کارشان و صبر مرامشان است، آنانی که افق دیدگانشان عزت ایران و اقیانوس دل‌هاشان
آکنده از عشق به فرزندان معصوم این مرز و بوم است. بی‌آنکه از ایشان نامی باشد، نام و نشان این مرز و بوم
ثمره‌ی مجاهدت‌های آنان است، آخرتشان مملو از اجر و الطاف الهی باد.

تقدیر و تشکر

اینک که این گزارش به لطف ایزد منان به اتمام رسیده برخود لازم می‌دانم، از همه کسانی که طی این پژوهش با راهنمایی و مساعدت خویش مرا یاری کرده‌اند تشکر نمایم و جهت ارائه نظرات مفید و ارزنده‌شان که در روند هدایت پژوهش داشته‌اند متشکرم.

«فهرست»

فصل اول

- مقدمه
- بیان مسأله
- ضرورت و اهمیت موضوع
- اهداف
- سوالات پژوهش

فصل دوم

- توصیف ویژگی‌های طرح درس
- نحوه‌ی اجرا
- چالش‌های فرا روی گروه و راهکارهای گروه برای مقابله با آن‌ها
- زمانبندی نحوه اجرا
- نحوه تقسیم کار (تعیین وظایف محوله به افراد گروه)
- روش تعیین اثر بخشی نتایج اجرای درس پژوهی
- ابزار و امکانات مورد نیاز گروه
- ارزشیابی اجرای طرح درس اول

فصل سوم

- توصیف و ارزیابی طرح درس اول
- داده‌های پژوهش حاصل از تحلیل طرح درس اول
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش
- اجرای طرح درس دوم

فصل چهارم

- توصیف ویژگی های طرح درس دوم
- داده های پژوهش (حاصل از تحلیل طرح درس دوم)
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش

فصل پنجم

- ارزشیابی طرح درس دوم
- داده های پژوهش (حاصل از طرح در اول و دوم)
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش
- جمع بندی نهایی گروه
- بیان محدودیت ها
- پیشنهادات

مقدمه

براساس یافته‌های پژوهشی محمدرضا سرکارآرانی (۱۳۹۰) درس پژوهی موجب گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس و ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و بهبود کیفیت یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. فرآیند درس پژوهی در بیشتر مدارس کشور قابلیت اجرایی دارد و معلمان یک رشته درسی می‌توانند در سال یک یا دو بار آن را اجرا کنند. همه‌ی معلمان هم می‌توانند از این فرآیند در تدریس استفاده نمایند و در نهایت مدرسه به سازمانی یادگیرنده تبدیل شود و محلی باشد که مدیر، معاون، آموزگار، دبیر، مشاور، دانش‌آموز و والدین در آن رشد کنند. معلمان با اجرای فرآیند درس پژوهی از یکدیگر مطالب و روش‌های جدید یاد می‌گیرند، در تجربیات آموزشی هم سهیم می‌شوند، و در رفتارهای آموزشی خود بازنگری و بازاندیشی می‌کنند، راه‌های بهتری برای یاددادن و یادگرفتن می‌آموزند و به تولید دانش حرفه‌ای کمک می‌کنند، آنها فرهنگ مشارکتی را تقویت می‌کنند، به بهسازی کلاس درس کمک می‌کنند، معلمان با سابقه و تازه‌کار کنار هم قرار می‌گیرند، فضای صمیمی و دوستانه در مدرسه شکل می‌گیرد، معلمان ایده‌های نو را از هم می‌آموزند، پژوهش در مدرسه توسعه می‌یابد و روابط انسانی بین کارکنان تقویت می‌شود.

در پایان منطق درس پژوهی را می‌توان چنین بیان کرد: اگر می‌خواهید آموزش را بهبود ببخشید، اثربخش‌ترین جا برای این کار کلاس درس است. بهبود در کلاس درس در درجه بالایی از اهمیت است پس چالش تشخیص انواع تغییراتی که یادگیری دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد، قرار دارد. هنگامی که تغییرات شناسایی شدند، نوبت به چالش اشتراک این دانش با معلمان دیگر می‌رسد، کسانی که با مسائل مشابه مواجهند یا هدف‌های مشترک در کلاس دارند. (حوری زاد ۱۳۸۹)

تدریس یکی ابزارهای مهم یادگیری است که با به کارگیری روش‌های نوین تدریس می‌توان یادگیری را تسهیل نمود. البته هیچ یک از روش‌های تدریس فی نفسه خوب یا بد نیستند، بلکه نحوه و شرایط استفاده از آنهاست که باعث قوت یا ضعفشان می‌شود. لذا معلم باید با توجه به هدف‌های آموزشی، محتوای تدریس، نیازها و علایق دانش‌آموزان، امکانات موجود، زمان، فضا، وسایل و تراکم دانش‌آموزی و... مناسب‌ترین شیوه را برای یک تدریس مطلوب انتخاب کند. معلمان سربازان خط مقدم جبهه تربیت هستند و ضرورت دارد که با مدرن‌ترین سلاح‌های علمی روز یعنی روش‌های مختلف نوین و فعال تدریس آشنا باشند و بدانند در کدامین موقعیت آموزشی از کدامین روش استفاده نمایند. درس پژوهی در واقع روش پژوهشی مشارکتی معلمان در کلاس درس است که از آن به عنوان سودمندترین، کاربردی‌ترین و مؤثرترین برنامه پرورش حرفه‌ای معلمان در مدارس ژاپن یاد شده است. درس پژوهی و فرآیند پژوهش و فرآیند پژوهش مشارکتی مثل اقدام پژوهی معلمان در طراحی،

اجرا و ارزیابی فرصت می یابند تا بایکدیگر همکاری، همیاری و مشارکت کنند و مسائل درون مدرسه و کلاس را بکاوند، جوابی بیابند و آنرا در عمل بکار ببندند و در پایان ارزیابی گروهی از عمل آموزشی یکدیگر داشته باشند. معلم در کلاس خود همیشه با انسان هایی در تعامل است که دارای رفتاری پیچیده، جوړو اجور و تغییر پذیر هستند؛ علاوه بر مسایل خاص زندگی، مانند سایر شاغلان با مسائل شغلی خاص مواجه است که آنها را «مسایل آموزش و پرورش» می نامیم و برای حل کردن آنها نیز مرتباً به تصمیم گیری نیاز دارد زیرا اساسی ترین راه حل مسائل در تجربیات شخصی نهفته است؛ که می توان با ریشه یابی و پژوهش به حل مسائل پیش روی پرداخت. معلمان از طریق فرایند عمل تصور طرح سوالی که دارند دانش جدیدی می آفرینند و روی دانش تاثیر می گذارند دانش را تغییر شکل می دهند و بکار می گیرند. و تصمیم گیری هایی می کنند. درباره ی اینکه چه چیزی را درس بدهند یا مشاهده کنند، کدام فعالیت ها را انجام دهند، موضوعات درسی را ارائه دهند، چگونه کودکان را برای انجام فعالیت ها تقسیم بندی نمایند و بسیاری دیگر از مواردی که باید درباره آن تصمیم بگیرند. یکی از مؤثرترین برنامه پرورش حرفه ای معلمان پژوهش مشارکتی در یک درس پژوهی در مدارس است. در این روش، معلمان بیش از این که مبانی نظری یادگیری را بیاموزند، مهارت های کاربردی مربوط به فرایند آموزش و یادگیری ارزشیابی روش های تدریس و خود ارزیابی فعالیت های آموزشی را می آموزند. در حین عمل در واقع اثر بخش ترین نوع پژوهش است و در بهبود کیفیت آموزش و پرورش مدرسه و پرورش حرفه ای معلمان تأثیر سازنده ای دارد. درس پژوهی به معلمان برای درک هر چه بهتر تدریس کمک می کند. پژوهش توان تفکر معلم را در عرصه تدریس بهبود می بخشد و زمینه اتخاذ تصمیماتی عمیق تر و دقیق تر توسط وی در سطح کلاس های درس را فراهم می سازد. از آن جایی که معلمان بهره چندان از پژوهش های کلاسیک در فرایند تدریس نمی برند از این رو آنها باید پاسخگوی نیازهای پژوهشی خود در کلاس درس باشند. معمول ترین روشی که به نوعی با معلم پژوهنده و اقدام پژوه ارتباط دارد درس پژوهی است. همانطور که گفتیم موضوع درس پژوهی حاضر مبحث دستگاه گوارش در کتاب علوم پایه چهارم می باشد. این پژوهش باهدف افزایش یادگیری دانش آموزان در این موضوع درسی و توسعه حرفه ای افراد شرکت کننده در پژوهش صورت گرفته است.

بیان مسئله

درس پژوهی یک رویکرد توسعه‌ی حرفه‌ای است که در آن معلمان با یکدیگر در تدوین طرح درس، طراحی آموزشی، اجرا و عملیاتی کردن کلیه‌ی عناصر تدریس و در مشاهده‌ی نتایج مشارکت دارند. معلمان در این مسیر با جمع‌آوری کلیه اطلاعات و نحوه‌ی رسیدن دانش‌آموزان به یادگیری با یکدیگر بحث و تبادل نظر می‌کنند تا نسبت به رفع اصلاح بین روش‌ها و تدریس ناکارآمد به یک نتیجه واحد رسیده و زمینه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم آورند. در واقع درس‌پژوهی ترکیبی از اقدامات یک معلم پژوهنده (اقدام پژوهی) و جشنواره‌های الگوهای تدریس تلقی می‌شود. با این تفاوت که شناسایی تدریس و مشکل آموزشی در اقدام‌پژوهی، به صورت فردی صورت می‌گرفت و نتایج آن قابل تعمیم نبود و به عنوان یک تجربه موفق آموزشی تلقی می‌شد اما در الگوهای تدریس، شناسایی نیز موضوع تدریس و مشکل، از مافوق صورت می‌گرفت، در صورتی که در درس‌پژوهی، معلم و گروه محور شناسایی مشکل و موضوع تدریس می‌باشد. درس پژوهی رویکرد دیگری برای توسعه دانش حرفه‌ای معلمان است، که از درون مدارس ابتدایی ژاپن مطرح و توسعه یافته است. درس‌پژوهی، یک حلقه پژوهشی است که در آن، معلمان به صورت گروهی درباره موضوعات برنامه درسی به پژوهش می‌پردازند. آنها در ابتدا به «بیان مسئله» می‌پردازند که فعالیت گروه درس‌پژوهی را برانگیخته است و هدایت خواهد کرد. مسئله می‌تواند یک سؤال عمومی (برای مثال برانگیختن علاقه دانش‌آموزان به پژوهش) یا سؤال جزئی‌تر باشد (برای مثال، بهبود فهم دانش‌آموزان از چگونگی جمع کردن مطالب برای تحقیق جزئی). سپس گروه به مسئله شکل می‌دهد و بر آن تمرکز می‌کند، به نحوی که بتواند در یک درس خاص کلاسی مطرح شود. معمولاً مسئله‌ای را انتخاب می‌کنند که از فعالیت‌های خود به دست آورده‌اند یا برای دانش‌آموزانشان دشواری‌هایی ایجاد کرده است. موضوع درس پژوهی حاضر مبحث دستگاه گوارش در کتاب علوم پایه چهارم بود، باید خاطر نشان شود که برای انتخاب موضوع از نظر سنجی استفاده شد که شرح آن در زیر آمده است.

ابتدا فرم‌های نظر سنجی در اختیار تعدادی از همکاران پایه چهارم قرار گرفت. نظرات نشان دهنده این بود که یکی از چالش برانگیزترین موضوعات در کتاب علوم پایه چهارم، مبحث دستگاه گوارش می‌باشد. و به همین دلیل موضوع حاضر به منظور درس پژوهی انتخاب گردید.

در این پژوهش با توجه به نتایج تحقیقات، بررسی کتاب‌های اصول یادگیری، آموزش قوانینی که باید در تدریس علوم رعایت شود و همچنین شرایط و عواملی که فراگیری این درس را آسان می‌سازد و با توجه به مشاهده کلاس‌های مختلف، نحوه تدریس همکاران، نظرات معلمان و دانش‌آموزان و بررسی برگه‌های آزمون‌های علوم

به این نتیجه رسیدیم که مهمترین علل ضعف دانش‌آموزان در یادگیری درس علوم، از جمله مبحث دستگاه گوارش به شرح ذیل می‌باشد:

۱. عدم استفاده از وسایل آموزشی مناسب
۲. عدم مشارکت دانش‌آموزان در فرایند تدریس و عدم فعال بودن آنها
۳. عدم توجه به پیش نیازهای مفهوم مورد نظر
۴. عدم توجه به تفاوت‌های فردی
۵. عدم انجام ارزشیابی‌های صحیح

بنابراین با توجه به موارد ذکر شده فعالیت گروه درس پژوهی مدرسه بر روی مبحث دستگاه گوارش در کتاب علوم پایه چهارم قرار گرفت.

دلایل انتخاب موضوع مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم

بیان ضرورت و اهمیت پرداختن به موضوع از طریق درس پژوهی

انسان موجودی جامعه‌پذیر است و لازمه زندگی در جامعه یاد دادن و یادگیری فهماندن و فهمیدن تعلیم و تعلم است. برای یادگیری و تعلیم هر علم و فنی و به عبارت کلی تر برای رسیدن به هر هدفی قواعد و فنونی لازم است. درس علوم هم مانند هر علم و فنی برای آموزش به روش‌های خاصی نیاز دارد. در هر کلاسی می‌بایست به عنوان راهنما و مشاور دانش‌آموزان را در رسیدن به هدف یاری دهد. با توجه به معضلات و مشکلات در نظام آموزشی کشور ما و بعضی از شرایط سخت محیطی مثل کمبود جمعیت دانش‌آموزان، کمبود نیروی انسانی و فضای آموزشی، مهاجرت طبیعی یا اجباری از عواملی هستند که امکان تشکیل واحدهای آموزشی را محدود می‌سازند، ما باید همواره به یادداشت برداری از عمل‌های خود ادامه دهیم. از این روست که گروه درس پژوهی با توجه به مشکلات مربوط به مدیریت زمان کلاس و اهمیت یادگیری دستگاه گوارش در پایه چهارم و اهمیتی که در گرایش دانش‌آموزان به درس علوم دارد سعی در بررسی این موضوع پژوهشی با بهره‌گیری از الگوی درس پژوهی را دارد.

تشریح ویژگی ها و شرایط خاص مسئله

درس پژوهی ممکن است با استفاده از تجربه های قبلی پژوهش و آموزش در مدرسه آغاز شود، برای اثربخشی بیشتر لازم است به یادگیری و همکاران در فعالیت های مربوط به آموزش ، به یادگیری از یکدیگر پرداخت. مهارت گفت و گو با خود و دیگران، و البته گفت و گو با محتوا و موقعیت- که به قول "شون" به معنی طراحی- اساس تدریس پژوهی هستند. برخی از معلمان فکر می کنند که باید تمامی جزئیات درس پژوهی را عیناً و به صورت مکانیکی اجرا کنند، اما اینکه فرصتی برای مشارکت معلمان در مدرسه برای بهبود آموزش فراهم شود مهم تر است. در جریان درس پژوهی ، همه ی معلمان مشارکت فعال دارند و در تجربه های یکدیگر سهیم می شوند.

امروزه نیز مدارس بسیاری وجود دارند که فقط از دور به درس پژوهی نگریسته و در پی یافتن روش هایی بهتر از درس پژوهی هستند.

افرادی هم هستند که معنا و مفهوم درس پژوهی برایشان به صورت سوال باقی مانده است که به طور قطع اگر این افراد کارکرد و تأثیرات روش تدریس پژوهی را در نظر بگیرند به جواب سوال خود می رسند.

تعلیم و تربیت دانش آموزان رسالتی خطیر و بزرگ است که نظام آموزشی کشور در غالب کلاس های تخصصی به انجام این امر می پردازد. به سبب شرایط محیطی، پایین بودن آمار دانش آموزی، کمبود معلم، فضای آموزشی، وضعیت فیزیکی مدارس، کلاس ها، و عدم آگاهی والدین از روشهای نوین تدریس و همچنین پایین بودن سطح سواد والدین در کمک نمودن به فرزندانشان یک ضرورت به نظر می رسد. با توجه به این موضوع، شیوه های اداره ی کلاس نوین و متفاوت گروهی را می طلبد به طوری که در شیوه ی گروهی نیز تدریس درس و یا موضوع واحد در یک جلسه درس به کلیه پایه های حاضر در کلاس درس انجام می گیرد.

با توجه به توضیحات فوق خاطر نشان می شود که در درس پژوهی حاضر جامعه دانش آموزی هدف در این پژوهش تدریس دستگاه گوارش در پایه چهارم است.

جدید و علمی بودن مسئله

درس پژوهی به معلم یاد می دهد که در کلاس مستقل بوده و روی پای خود بایستد ، یعنی درس پژوهی باعث می شود که معلم با اتکا به تجربیات خود و همچنین تجربیات معلمان همکار، به فکر خلق تجربه ای جدید در کلاس بوده و با بررسی جوانب این تجربه ی جدید دوباره، به تجربه و راه جدیدتری دست یابد. تدریس پژوهی نزدیک تر ساختن معلمان به یکدیگر است که باعث می شود معلمان با یکدیگر همکاری متقابل داشته باشند. چراکه بازدید از یک کلاس، ضبط و ثبت مکالمات یک درس و همچنین هم فکری [هم اندیشی] درباره ی چگونگی اداره ی یک کلاس ربطی به سن و سال و جنسیت نداشته و تنها مستلزم داشتن روحیه است. با توجه به تغییرات کتب درسی بر اساس سند تحول بنیادین و شیوه های نوین ارائه شده جهت مدیریت کلاس ، توجه روز افزون بر شیوه ی اداره ی این کلاس ها و این موضوع که آموزش مفهوم دستگاه گوارش موضوعی کلیدی و زیر بنایی برای سایر یادگیری های دانش آموزان در آینده است ، بر آن شدیم تا با طراحی الگوی آموزشی براساس سند ملی و همچنین الگوهای نوین و شاگرد محور توانایی دانش آموزان را در این زمینه تقویت و تثبیت نماییم و الگویی نو و ابتکاری جهت اداره ی کلاس ارائه دهیم. و آموزش خود را با روشهای نوین تدریس استفاده از فناوریهای جدید همراه نماییم.

تعیین راهکارها در راستای حل مسئله

- ۱- گروه بندی بدون تعیین سرگروه و با توجه به سبک های شناختی
- ۲- توجه به تفاوت ها فردی
- ۳- معنادار کردن یادگیری
- ۴- توجه بر عوامل انگیزشی و نگرشی
- ۵- همراه نمودن دانش آموزان در ساخت وسایل کمک آموزشی
- ۶- روش های نوین تدریس
- ۷- تداعی معنا (تصویر سازی ذهنی)
- ۸- بهره گیری از ارزشیابی به عنوان تدریس
- ۹- استفاده از فناوریهای روز و تدریس های برتر آموزشی

بیان دلیل راهکار انتخابی

با توجه به چالش‌ها و مشکلات بیان شده در صفحات پیشین پس از بحث و تبادل نظر بین اعضای تیم راهکارهای زیر جهت تحقق هدف درس پژوهی حاضر مورد تأیید قرار گرفت.

گروه بندی بدون تعیین سرگروه و با توجه به سبک‌های شناختی

با کار گروهی دانش‌آموزان از یکدیگر یاد می‌گیرند و از همه جالب تر و جذاب تر این که کار شما کم می‌شود. برخی تصور می‌کنند کار گروهی خیلی وقت گیر است. معمولاً افرادی این حرف را می‌زنند که تدریس را تمام کردن یک فصل کتاب می‌دانند. یعنی همین که در طی یک ساعت، مثلاً یک صفحه از کتاب را تدریس کنند بدون اینکه به کیفیت کارشان بیندیشند، اما به تجربه‌ی اعضای گروه ثابت شده است که اگر کار گروهی را به صورت حرفه‌ای انجام دهید سرعت یادگیری حداقل ۲ برابر خواهد شد. یکی از نکاتی که در گروه بندی می‌بایست رعایت شود، این مهم است که گروه‌هایی بدون سرگروه باشند. در گروه‌بندی‌هایی که سرگروه انتخاب می‌شود، اغلب اعضای گروه کار گروهی و پاسخگویی به سؤالات مهم را به سرگروه واگذار نموده و دانش‌آموزان خجالتی و کم رو کنار می‌کشند و فعالیت اندکی دارند ولی در گروه بندی که سرگروهی وجود ندارد همه شانس مساوی و برابری برای پاسخگویی به سؤالات معلم داشته و حسن اینکه هر کدام از آن‌ها ممکن است برای پاسخگویی به سؤالات انتخاب شود، سبب می‌شود که تک تک دانش‌آموزان خود را برای پاسخگویی به سؤالات آماده نمایند و مسئولیت پذیرتر شوند و در فعالیت گروهی مشارکت کنند.

توجه به تفاوت های فردی

امروزه برای ارزیابی میزان توسعه ی آموزش و پرورش به میزان توجه آموزش و پرورش به امر تفاوت های فردی دانش آموزان اهمیت داده می شود. همان گونه که می دانیم هیچ انسانی کاملاً شبیه دیگری نیست. در هر صورت انسان ها با توجه به تفاوت های فردی در برابر یک محرک، پدیده یا حادثه، رفتارهای متفاوت از خود نشان می دهند و در حل این مسئله انسان راه حل های مختلفی را بر اساس علائق، نگرش و سوابق تجربی خود پیدا می کنند. پس با توجه به وجود تفاوت های فردی بین گروهی (پسران و دختران) و درون گروهی بین دانش آموزان و اهمیت توجه به این تفاوت ها در فرآیند یاددهی-یادگیری اعضای گروه سعی نموده است در طراحی آموزشی، خود به این مهم توجه نماید، به طوری که در تمام مراحل تدریس تفاوت های اشاره شده، مخصوصاً توجه به سبک های شناختی (دست ورزی- تصویری- کلامی) مد نظر بوده است.

معنادار کردن یادگیری

منظور از یادگیری معنادار این است که محرکی یا مفهومی (در بحث دستگاه گوارش) در ساخت شناختی یادگیرنده دارای سابقه باشد. اما اگر مفهوم یا اندیشه ای لفظ به لفظ آموخته شود و دارای سابقه ذهنی نباشد، آن را یادگیری طوطی وار می نامند. برای اینکه فرآیند یاددهی، یادگیری موفقیت آمیز باشد باید به ساخت شناختی یادگیرندگان پی برد، برای انجام این منظور باید به وسیله ی آزمون های مشخص و سوابق تحصیلی حدود سطح درسی دانش آموزان را قبلاً تعیین نمود و پس از آن باید قبل از آغاز درس جدید از پیش سازمان دهنده بهره گرفت (برای ارتباط دادن مواد درس جدید با دروس گذشته) که این هر چه کلی تر، گویاتر، پرمعنا تر باشد، به درک و یادگیری شاگردان کمک بیشتری می رساند. که به همین منظور از دانش آموزان پایه چهارم نیز در کلاس استفاده شده است.

توجه به عوامل انگیزشی و نگرشی

عوامل انگیزشی و نگرشی به طور مستقیم در پیشرفت یادگیری دریافتی و حفظ و نگهداری مطالب مؤثر است، لکن در فرآیند یادگیری دخالتی ندارند، فقط با بالا بردن میزان توجه، کوشش و آمادگی، موجب تسریع و تسهیل یادگیری می شوند. مهم ترین عوامل انگیزشی سابق های شناختی نامیده می شوند که نتیجه ی کنجکاوی، علاقه و ادراک یادگیرنده است. در این زمینه اعضای گروه به این نتیجه رسیدند که طراحی آموزشی به گونه ای تنظیم شوند که موفقیت دانش آموزان را در بر داشته باشد (تربیت مراحل دست ورزی، تصویری و کلامی)، که این مهم خود عاملی کارساز و درونی برای پیشرفت یادگیری به شمار می آید و یادگیرنده را به آموختن بیشتر مشتاق می سازد.

همراه نمودن دانش آموزان در ساخت وسایل و دست سازه های آموزشی

با توجه به تجربه ی اعضای گروه، همراه نمودن دانش آموزان در ساخت وسایل و دست سازه های آموزشی، علاوه بر صرفه جویی در زمان، و داشتن امکانات موجود، موجب ایجاد علاقه و انگیزه در ایشان شده و همچنین موجب برانگیختن حس کنجکاوی در دانش آموزان، در رابطه با استفاده ی دست سازه های خودشان خواهد شد.

روش های نوین تدریس

پیش از این معلم بود که نحوه تدریس را مشخص می کرد ولی امروزه نظر بر آن است که روش تدریس باید با نحوه ی یادگیری فرد آموزنده هم خوان باشد. تبعیت نکردن از این اصل به معنای غفلت کردن از امکاناتی است که معلم بر پایه آن ها می تواند به غنی سازی فرآیند یاددهی و یادگیری بپردازد. به هر رو اعضای گروه کوشیده اند شیوه نوین یادگیری دانش آموزان را شناسایی کنند و بر اساس آن راهکارها برای تدریس در کلاس ارائه دهند. و با توجه به تأثیر و اهمیت شیوه تدریس در جلب توجه و یادگیری دانش آموزان استفاده از شیوه های نوین و فعال تدریس از جمله روش اکتشافی، تلفیقی، استفاده از وسایل آموزشی متنوع و پاورپوینت یا فیلم آموزشی جهت تثبیت یادگیری دانش آموزان به همراه پرسش و پاسخ، کار گروهی مورد تأیید اعضای گروه قرار گرفت.

تداعی معنا (تصویر سازی ذهنی)

تداعی فرایندی است که در آن انسان موضوعی را به موضوع دیگر ربط می دهد هر فکری به وسیله ی ارتباط با مسائل دیگر از قدرت تداعی برخوردار می شود و همچنین هر نمود کوچک و جزئی می تواند کل آن پدیده را که نمود تنها قسمتی از آن است، در ذهن انسان بیدار کند. به عبارت دیگر تداعی، یعنی یادآوری، همخوانی و همبستگی که عبارت است از: زنده کردن، حاضر ساختن آموخته ها و رویدادهای گذشته در ذهن، که در درجه نخست با حواس ارتباط دارد. با توجه به یافته های روانشناسی اگر شیء با مورد دیگری ارتباط داشته باشد وجود یکی موجب به یادآوری دیگری خواهد شد. همچنین هر چه دو پدیده با هم بیشتر تجربه شوند تجربه یا یادآوری یکی از آن دو با احتمال بیشتری ثانوی را به یاد خواهد آورد. به همین دلیل تدریس را با یادآوری آموخته های قبلی دانش آموزان شروع و به مطالب جدید ربط داده ایم.

بهره‌گیری از ارزشیابی به عنوان تدریس

پس از بحث و تبادل نظر بین اعضای گروه و با توجه به رویکرد ارزشیابی، گنجاندن آن به عنوان یادگیری نه ارزشیابی از یادگرفته‌ها یا ارزشیابی برای یادگیری در طراحی الگوی آموزشی مورد تأیید اعضای گروه قرار گرفت.

تعیین فعالیت های متناسب با راه کار

انجام گروه بندی بدون تعیین سرگروه و با توجه به سبک های شناختی دست ورز، تصویری، کلامی، توجه نمودن و اهمیت قائل شدن به تفاوت های فردی دانش آموزان در کلاس در حین تدریس و ارزشیابی.

-معنادار کردن یادگیری از طریق مجسم، نیمه مجسم و مجرد

-توجه بر عوامل انگیزش و نگرش در کلاس درس

-همراه نمودن دانش آموزان در سازه های آموزشی

-استفاده از روش های نوین تدریس

-استفاده از تداعی معنا (تصویر سازی ذهنی) به منظور یادگیری عمیق و ماندگار در دانش آموزان

-مدیریت بیشتر زمان

-بهره گیری از ارزشیابی به عنوان تدریس

-ایجاد احساس تعهد در دانش آموزان به قواعد بنیادی کلاس

تعیین هدف

با توجه به آنچه در بحث و بررسی پیرامون چالش‌های موجود مشاهده کرده بودیم زنگ علوم چیزی جز سخنرانی و کسالت برای دانش‌آموزان کلاس چهارم نبود. به همین سبب درسی را از کتاب علوم انتخاب کردم که بتوانم در آن فعالیت‌های متنوعی انجام دهیم و از مشارکت همه‌ی دانش‌آموزان بهره ببریم تا کلاس درس از این وضعیت کسالت‌آور رها شده و به کلاسی پویا و پر جنب‌وجوش تبدیل شود. درنهایت با مشورت دوستان تصمیم گرفتیم مبحث دستگاه گوارش را انتخاب کنیم که بتوانیم آن را با روش‌های جذاب اجرا کنیم و دانش‌آموزان را بیش از قبل با اهداف این مبحث آگاه نموده و سطح علمی دانش‌آموزان را در این مبحث افزایش دهیم .

اهداف انتخاب موضوع مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم

طراحی واحد یادگیری

با مشورت دوستان هم گروه مبحث دستگاه گوارش را از کتاب علوم چهارم انتخاب کردیم و آن را با دقت مطالعه نموده و اهداف نهاده شده در این درس را مشخص کرده و با توجه به این اهداف روش هایی را برای تدریس هر قسمت پیشنهاد کرده و آنها را مورد بررسی قرار داده و بهترین انتخاب را کردیم.

استخراج ایده کلیدی

پس از گفت و گو با اعضای گروه و مشورت با اساتید بزرگوار از بین چندین ایده ای که نوشته بودیم، ایده ای را که بیشترین همخوانی با هدف ما داشت را انتخاب کردیم و آن عبارت «کلید طلایی یادگیری مبحث دستگاه گوارش» بود تا با ایجاد احساس تعلق در دانش آموزان آنان را بیشتر به سمت اهداف هدایت کنیم.

دانش آموزان پس از تدریس مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم

۱. با درک ارزش و اهمیت اهداف مورد نظر مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم در این زمینه را مورد مطالعه قرار دهند. و در همین راستا در زنده نگه داشتن هدف تلاش کنند .
۲. محتوای مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم را تحلیل و درک کنند.
۳. در تحلیل های خود از تفکر سیستمی استفاده کنند.
۴. با محتوا و اهداف مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم به شکل نقادانه روبرو شوند.
۵. در تحلیل مبحث دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم و نقد آرای دیگران استقلال و انصاف فکری را رعایت کنند
۶. از زبان صحیح و دقیق برای ارائه افکار ، نظرات و تصمیم های خود استفاده کنند.
۷. آداب گفتگوهای جمعی را رعایت کنند.
۸. با دیگران همفکری و برای رسیدن به توافق تلاش کنند.
۹. اراو نظرات خود و دیگران را ارزیابی ، نقد و بررسی کنند.

نام و نام خانوادگی	طرح درس	زمان تدریس: ۳۰ دقیقه
پایه تحصیلی : چهارم	کتاب : علوم	موضوع درس: دستگاه گوارش
مراحل	فعالیت‌های طرح آموزشی	فعالیت‌های ارزشیابی
راهبرد آموزشی	دیدگاه من در این درس سازنده گرایي است. از روش تدریس نمایشی، بحث گروهی، پرسش و پاسخ و بارش مغزی استفاده می‌کنم. با روش بارش مغزی دانش‌آموزان با دادن ایده ها و نظرات و هم چنین با بیان رعایت بعضی از نکات، درس دستگاه گوارش از کتاب علوم در پایه چهارم را به امورات زندگی خود ربط می دهند. دانش‌آموزان را به بحث و گفتگو در گروه دعوت می‌کنم. و با پرسش و پاسخ از دانش‌آموزان می‌خواهم نظرات خود را در رابطه با درس دستگاه گوارش از کتاب علوم در پایه چهارم بگویند. با گروه‌بندی که انجام دادم انگیزه‌ی دانش‌آموزان را بالا بردم.	-آیا با توجه به موضوع درس دستگاه گوارش از کتاب علوم در پایه چهارم روش نمایشی، بحث گروهی، بارش مغزی و پرسش و پاسخ گزینه ی مناسبی می باشد؟ -آیا روش من می‌تواند بخشی از مغز را که مربوط به خلاقیت است را فعال تر می‌کند؟ -آیا روش من باعث افزایش فرصت یادگیری از طریق مشارکت با والدین و همسالان می شود؟
انتخاب ابزار و رسانه	رسانه من خود دانش‌آموزان با آموخته ها و تجربیات و اطلاعات آنان از درس قبل و بحث گروهی آنان و معلم می‌باشد. همچنین از ابزارهایی چون: انواع	-آیا از ابزارهای مناسبی جهت آموزش درس دستگاه گوارش از کتاب علوم استفاده کرده ام؟ -آیا ابزارها برای یادگیرندگان متفاوت در کلاس مناسب است؟ -آیا از ابزارهای مناسب برای ایجاد نوآوری و

خلاقیت، انگیزه، اعتماد به نفس و نتیجه گیری در دانش آموزان استفاده کرده ام؟ آیا ابزارها می تواند یادگیری درس دستگاه گوارش از کتاب علوم را تثبیت کند؟	کارت شامل قسمت های مختلف دستگاه گوارش بر روی کاغذ به صورت رنگی، تصویر انسان در حین خوردن غذا، مداد و کاغذ، مگنت، ماژیک و وایت برد بودند.	
-آیا ساختار محیط یادگیری متناسب با اهداف من و درس دستگاه گوارش طراحی شده است؟ -آیا مدل انتخابی من برای گروه بندی و استفاده از عکس ها و تابلو ها باعث افزایش مشارکت، ایجاد انگیزه، علاقه به یادگیری و تثبیت آموخته ها در دانش آموزانم می شود؟	در طراحی این کلاس می توانم با ایجاد گروه دانش آموزان به صورت مناسب با همدیگر ارتباط موثر برقرار کنند. به تخته نگاه کرده و به سخنان من نیز گوش فرا دهند.	طراحی و توسعه ی محیط یادگیری
-آیا نوع ارزشیابی من با توجه به اهداف درس صورت گرفته است؟ -آیا ارزشیابی من باعث کشف مشکلات یادگیری دانش آموزان در درس جدید می شود؟ -آیا ارزشیابی های من با سطح یادگیری آنان متناسب است؟ -آیا ارزشیابی من شرایط بومی و محلی دانش آموزان را در نظر گرفته است؟ -آیا ارزشیابی من مهارت خود ارزیابی را در دانش آموزانم ایجاد کرده است؟	در ارزشیابی ورودی سوالاتی را از جلسه قبل به عنوان پیش زمینه ای برای درس دستگاه گوارش از کتاب علوم (با توجه به توانایی های فردی دانش آموزان) می پرسم. از دانش آموزان می خواهم به مدت یک دقیقه بصورت گروه فکر کرده و به پرسش پاسخ بدهند. (بارش مغزی) در ارزشیابی تکوینی: - یک برگه کاغذ A4 در اختیار هر گروه از قبل قرار داده شده بود که قرار شد مراحل غذایی که می خوریم رو به تصویر بکشند. (مدت ۵ دقیقه) در سنجش پایانی (پس آزمون) از دانش آموزان می خواهم آنچه را که از درس دستگاه گوارش را بصورت تصویر کشیده اند را به کلاس گزارش دهند. هر گروه پاسخ های خود را ارائه دهند (به عنوان آزمون عملکردی)	تهیه ی طرح ارزیابی (سنجش آغازین، سنجش تکوینی، سنجش پایانی)

- گروه بندی از قبل انجام شده بود.	برای اطمینان از یادگیری دانش آموزان، سولاتی از جلسه قبل می پرسیم. و به مدت ۵ دقیقه در گروه بحث و گفتگو می کنند.	فعالیت های قبل از تدریس (اجرای فرآیند یاددهی- یادگیری مبتنی بر رویکرد سازنده گرایی) ۵ دقیقه
- دانش آموزان با دقت به مطالب تدریس شده گوش می دهند.	آرام آرام وارد مبحث جدید می شوم تصویری از انسانی که در حال خوردن غذا هست را بر روی برد کلاس نصب کرده و نکات مهم درس دستگاه گوارش از کتاب علوم در پایه چهارم را روی تابلو می نویسم.	فعالیت های حین تدریس ۵ دقیقه
- دانش آموزان با دقت هر آنچه که در کارت مربوط به گروه خودشان نوشته شده را می خوانند. - قسمت های مختلف دستگاه گوارش توسط نمایندگان بصورت نامنظم در کنار هم قرار گرفته بودند و از دانش آموزان ترتیب آنها با صدای بلند و باهم پرسیده می شد.	برای تثبیت یادگیری درس جدید کارتهایی از قسمت های مختلف دستگاه گوارش را به دانش آموزان دادم و به مدت ۱ دقیقه فرصت دادم که هر آنچه در مورد قسمت مربوطه در کارت نوشته شده را در گروه باهم بخوانند. سپس از هر گروه یک نفر به عنوان نماینده انتخاب شده و توضیحات مربوط به کارت را برای دانش آموزان دیگر می خواند و در نهایت کارت ها به ترتیب بر روی برد نصب شد.	فعالیت های پس از تدریس ۱۰ دقیقه
طرح سوال و شنیدن پاسخ دانش آموزان (۱) اگر غذا رو خوب نجویم چه اتفاقی می افتد؟ (۲) چکار کنیم دستگاه گوارش سالم بماند؟	الف (جمع بندی و نتیجه گیری	فعالیت های تکمیلی
- از دانش آموزان می خواهم برای جلسه بعد یک دستگاه گوارش درست کنند یا نقاشی بکشند و سپس به کلاس بیاورند تا در مورد آن صحبت کنیم.	ب (تعیین تکلیف	۱۰ دقیقه

ملزومات اجرای تدریس شماره ۱

وسایل کمک آموزشی در اجرای تدریس شماره ۱ درس دستگاه گوارش علوم پایه چهارم به شرح زیر می باشد:

۱. برگه A4
۲. کارت (قسمت های مختلف دستگاه گوارش)
۳. ماژیک و وایت برد
۴. تصویر انسانی که در حال خوردن غذا است.
۵. مگنت جهت چسباندن تصاویر و کارت ها بر روی وایت برد

تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس شماره ۱

تلاش می شود تا در یک گروه تیم درس پژوهی از حضور افرادی با تجربیات، درجات علمی و آموزشی پایه های متفاوت تشکیل شود تا همگی در سایه دانش و اطلاعات و تجربیات خود اهداف گروه را محقق سازند. مسئولیت پذیری و احترام به دیدگاه دیگر اعضای تیم درس پژوهی و ارتباط با گروه و تقسیم درست مسئولیت ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

تیم درس پژوهی از اعضای تشکیل شده که متعهدانه و دلسوزانه عهده دار انجام مسئولیت های محوله شده اند.

نام و نام خانوادگی	نقش اجرایی	نقش تدریس شماره ۲
	مدیر و هماهنگ کننده	مشاهده گر فراگیران
	محقق و رابط گروه	مشاهده گر فراگیران و رسانه
	محقق و تولید محتوا	مشاهده گر تطبیق درس و اجرای مدرس
	محقق و تولید محتوا	مجری تدریس و تدوین درس
	محقق و مسئول تهیه و ساخت	مشاهده گر فراگیران

	وسایل کمک آموزشی	
مشاهده گر فراگیران	محقق و تایپیست	
مشاهده گر فراگیران	محقق و مسئول نظرسنجی	
مشاهده گر فراگیران	محقق و تایپیست	

نقد و ارزیابی اجرای تدریس شماره ۱ (بازاندیشی)

پس از اجرای تدریس شماره ۱، نشستی به منظور نقد و ارزیابی تدریس و با حضور اعضای تیم درس پژوهشی در دفتر مدیر آموزشگاه تشکیل گردید.

ابتدا رابط گروه ضمن تشکر و سپاس از همراهی اعضای تیم و مجری تدریس خواسته شد تا نظرات خود را بیان کنند و منشی جلسه گزارش ها را مکتوب و مستنداتی تنظیم نمودند.

مدرسه	مجری تدریس	کلاس	تاریخ تدریس	ساعت
سال تحصیلی	پایه	موضوع		
	چهارم	دستگاه گوارش		

الف) خود ارزیابی مجری

دانش آموزان کلاس مشارکت و همکاری خوبی در حین تدریس داشته و رضایت بخش بود.

خلاصه نکات کلیدی

موارد مثبت

۱- مشارکت گروهی فراگیران در حد انتظار بود.

۲- مراحل تدریس بر اساس بودجه بندی پیش بینی شده انجام شد

۳- وسایل کمک آموزشی خوب طراحی شده بود.

🔖موارد منفی

- ۱-چیدمان صندلی و نیکمت‌ها و عدم تسلط کامل فراگیرانی که پشت به مدرس بودند.
 - ۲ -شتاب زدگی برای مدیریت زمان
- ثبت مشاهدات و نظرات اعضای تیم درس پژوهی و نقد و اظهار نظر بر اساس نقشی که در تدریس شماره ۱ به عهده داشتند توسط منشی جلسه مکتوب گردید.

ب) مشاهده گر فعالیت و واکنش های مدرس

مدرس پیشکسوت به عنوان مهمان در جمع تیم حضور داشتند و نظرات خود را به شرح ذیل بیان کردند.

🔖موارد مثبت

- ۱- قسمت‌های مختلف دستگاه گوارش به صورت کارت از قبل تهیه شده بود که باعث صرفه جویی در زمان شد و همچنین تصویر انسانی که در حال خوردن غذا بود و نیاز به کشیدن اعضای مختلف توسط معلم نبود.
- ۲ -سرکشی و نظارت به کار گروه ها و تماس چشمی با فراگیران خوب بود.

🔖موارد منفی

- ۱- متاسفانه گروه‌ها به شکل نامناسب تقسیم‌بندی شده بود و بعضی از دانش‌آموزان پشت به معلم و برد بودند.
- ۲ - در حین تدریس (تصویر انسانی که غذا می‌خورد) معلم متکلم وحده بود و دانش‌آموزان هیچ مشارکتی نداشتند.
- ۳ - برای گروه نه شکلک بود و نه اسم. (انتخاب نام گروه و یا شکلک مناسب برای هر گروه باعث ایجاد انگیزه و شور و شوق در دانش‌آموزان می‌شود)
- ۴- عدم استفاده از بازی و آهنگ جهت شاداب کردن روحیه دانش‌آموزان و جذاب تر کردن روند تدریس

ج) مشاهده گر تطبیق درس و اجرای مدرس

🔖موارد مثبت

- ۱-ارزشیابی قبل و بعد از تدریس انجام می‌شد.
- ۲ -اجرای نمایش با وسایل کمک آموزشی که از قبل تهیه شده بود به موقع و عالی بود .

موارد منفی

۱- مدرس باید در جلب توجه فراگیران به حین تدریس (تصویر انسانی که غذا می خورد) دقت بیشتری داشته باشد.

۲- عجله مدرس برای مدیریت زمان از مرحله ای به مرحله بعد مشخص بود.

۳- تذکر و توجه به فراگیران غیر فعال کم بود.

د)مشاهده گران فراگیران

نکات مثبت و منفی که توسط مشاهده گران فراگیران و رسانه ارائه شده بود .جمع بندی و علل و اقدامات مورد توافق جهت اصلاح تدریس شماره ۱ به شرح ذیل می باشد :

ردیف	ایرادات طرح درس شماره ۱	علت	اقدامات لازم
۱	چیدمان صندلی بعضی از دانش آموزان پشت به مدرس و وایت برد بود.	مدل U	جابه جایی صندلی فراگیران تا تسلط روی تخته، برد و مدرس داشته باشند.
۲	برخی از سوالات مطرح شده توسط خود معلم پاسخ داده می شد	سرعت عمل برای مدیریت زمان	سوال مطرح و بعد در گروه مشورت شود.
۳	حرکت زیاد مدرس و استفاده از تکیه کلمه دانش آموزان عزیز و درسته	استرس	قول داده شد تا در تدریس شماره ۲ توجه شود.
۴	ارائه تکلیف بدون توضیحات کامل	سرعت عمل و زمان	ابتدا توجه فراگیران را جلب نموده، و نحوه اجرای تکلیف توضیح داده شود.

۵	در حین تدریس انسان در حال خوردن غذا هیچ مشارکتی از طرف دانش آموزان صورت نگرفت.	سرعت عمل برای مدیریت زمان	حتما از مشارکت دانش آموزان استفاده شود.
---	--	---------------------------	---

نمونه کاربرگ مشاهده گر بر تطبیق طرح درس و اجرای مدرس

نام و نام خانوادگی مشاهده گر: تدریس شماره ۱ ● تدریس شماره ۲ ○

موارد مورد بررسی توسط مشاهده گر	ثبت مشاهدات
۱- به نظر شما نحوه گروه بندی فراگیران به چه صورت است؟	گروه بندی متاسفانه خوب انجام نشده بود.
۲- به نظر شما اجرای فعالیت قبل از تدریس به چه نحوی صورت گرفت؟	تمام مراحل قبل از تدریس صورت گرفت.
۳- به نظر شما رابطه‌ی عاطفی مدرس با فراگیران چگونه است؟	با بیان شیوا و روان مدرس ارتباط عاطفی برقرار گردید
۴- آیا توانایی مدرس در ایجاد انگیزه خوب و اثربخش بوده است؟	ایجاد انگیزه نسبتا خوب و موثر بود
۵- به نظر شما مدرس برای رویارو کردن فراگیران با چالش‌های یادگیری از پرسش‌های مناسب استفاده می‌کند؟	پرسش‌های او رضایت‌بخش بود
۶- آیا بیانات مدرس در ضمن تدریس برای فراگیران قابل فهم بوده است؟	با بیان شیرین بیان می‌کرد
۷- به نظر شما در حین تدریس صدای مدرس رسا و واضح است؟	بیان رسایی داشت
۸- به نظر شما نظارت مدرس بر تمامی فراگیران یکسان است؟	به تمام گروه ها سرکشی می‌کرد
۹- به نظر شما آگاهی مدرس از سبک‌های یادگیری چگونه است و آیا در تدریس به کار می‌گیرد؟	از سبک کلامی، تصویری و دست‌ورزی استفاده کرد

۱۰- به نظر شما مدرس در استفاده از پرده‌های نمایش مهارت و توانایی کافی را دارد؟	متاسفانه هیچ فناوری در کلاس وجود نداشت
۱۱- به نظر شما میزان توانایی و نحوه‌ی استفاده از وسایل کمک آموزشی مدرس چگونه است؟	از تمام وسایل کمک آموزشی که تهیه شده بود استفاده کرد.
۱۲- به نظر شما تدریس طبق مراحل تدوین شده پیش رفته است؟	مراحل تدریس را مطابق طرح درس شماره ۱ پیش برد.
۱۳- به نظر شما میزان تسلط مدرس بر موضوع درس چگونه است؟	روی درس به طور کامل مسلط بود
۱۴- به نظر شما آیا مدرس برای رفع خستگی فراگیران راهکارهایی را در نظر گرفته است؟	متاسفانه تشویق‌های متفاوت و بازی یا آهنگی جهت شاداب شدن روحیه دانش آموزان نبود.
۱۵- به نظر شما چینش گروه‌ها و گزینش آن‌ها مناسب است؟	متاسفانه خیر
۱۶- به نظر شما آیا به تفاوت‌های فردی فراگیران توجه می‌شود؟	نظارت به تفاوت‌های فردی داشت
۱۷- به نظر شما مدرس با روحیه شاد و مذهبی کلاس را آغاز کرده است؟	آغاز کلاس با طرح سوال بود.
۱۸- به نظر شما مدرس برای پرورش خلاقیت فراگیران زمینه‌سازی کرده است؟	بله با دادن تکلیف در پایان کلاس
۱۹- به نظر شما زمان مناسب برای هر بخش تدریس اختصاصی داده شده است؟	زمان مناسب اختصاص داده شده بود ولی کمی عجله برای مراحل تدریس بود.
۲۰- به نظر شما مدرس فضایی را برای رشد تفکر در فراگیران به وجود آورده است؟	فضا مناسب تدریس بود.
۲۱- به نظر شما نحوه جمع‌بندی چگونه است؟	جمع‌بندی به نحوه‌ی خوبی صورت گرفت.
۲۲- به نظر شما انواع ارزشیابی (تشخیصی-تکوینی-پایانی) در تدریس گنجانده شده است؟	تمام سه مرحله ارزشیابی صورت گرفت.

۲۳- آیا به نظر شما در تدریس از ساخت‌های شش گانه تحول بنیادین آموزش و پرورش بهره گرفته شده است؟	ساخت‌های شش گانه تحول بنیادین تدریس او نمود داشت.
۲۴- به نظر شما تدریس به صورت تکلیف محور اجرا شده است؟	بله قطعاً مهارت محور بود .
نکات مثبت: کارت های تهیه شده از قسمت‌های مختلف جالب بود.	نکات منفی: از دفتر کلاس استفاده نشد- گروه ها اسم نداشتند- از پاورپوینت و لپ تاپ استفاده نشد.- هیاهو و هیجان در کلاس وجود نداشت
ملاحظات: بهتر است که در تدریس بعد تمام فراگیران تشویق شوند و گروهی بدون تشویق نباشد.	

تاریخ و امضای مشاهده گر

ملزومات اجرای تدریس شماره ۲

وسایل کمک آموزشی در اجرای تدریس شماره ۲ توسط خود همکاران تیم تهیه و مورد استفاده مدرس قرار می‌گیرد به شرح زیر می‌باشد.

۱. کتاب درس علوم چهارم
۲. لپ تاپ
۳. فیلم آموزشی
۴. نمون برگ گزارش قبل از تدریس
۵. نمون برگ تکلیف بعد از تدریس
۶. احادیث موضوعی
۷. مازیک پاک کن
۸. دفتر کلاس
۹. شکلک‌های گروه بندی
۱۰. انیمیشن آموزشی

تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس شماره ۲

نام و نام خانوادگی	نقش اجرایی	نقش تدریس شماره ۲
	مدیر و هماهنگ کننده	مشاهده گر فراگیران
	محقق و رابط گروه	مشاهده گر فراگیران و رسانه
	محقق و تولید محتوا	مشاهده گر تطبیق درس و اجرای مدرس
	محقق و تولید محتوا	مجری تدریس و تدوین درس
	محقق و مسئول تهیه و ساخت وسایل کمک آموزشی	مشاهده گر فراگیران
	محقق و تایپیست	مشاهده گر فراگیران
	محقق و مسئول نظرسنجی	مشاهده گر فراگیران
	محقق و تایپیست	مشاهده گر فراگیران

نقد و ارزیابی اجرای تدریس شماره ۲

پس از اجرای تدریس شماره ۲، نشست به منظور نقد و ارزیابی تدریس شماره ۲ و با حضور اعضای تیم درس پژوهشی در دفتر مدیر آموزشگاه تشکیل گردید.

ابتدا رابط گروه ضمن تشکر و سپاس از همراهی اعضای تیم و مجری تدریس خواسته شد تا نظرات خود را بیان کنند و منشی جلسه گزارش ها را مکتوب و مستنداتی تنظیم نمودند.

آموزشگاه	مجری تدریس	کلاس	تاریخ	تدریس ساعت
سال تحصیلی	چهارم		شماره ۲	
	پایه	موضوع		
	چهارم	دستگاه گوارش		

خلاصه نکات کلیدی

🔖 موارد مثبت

- ۱- جابه جایی صندلی فراگیران با چرخاندن آن و تسلط به مدرس و تخته کلاس
- ۲- جلب توجه دانش آموزان در گفتن سوالات، گروه بندی
- ۳ - تلاش شد تا حرکات مدرس کمتر و تکیه کلام کنترل شود.
- ۴- جلب توجه نمودن فراگیران به پاورپوینت برای ایجاد انگیزه
- ۵ - مدیریت زمان برای اجرای تدریس در زمان مقدر
- ۶- استفاده از انیمیشن آموزشی برای جذب فراگیران

🔖 پیشنهاد می گردد جهت ارائه تدریس بهتر تغییرات ذیل اعمال گردد:

◆ مشارکت همه فراگیران در بحث های گروهی

◆ تشویق فراگیران به صورت های غیر کلامی

ثبت مشاهدات و نظرات اعضای تیم درس پژوهی و نقد و اظهار نظر بر اساس نقشی که در تدریس شماره ۲ به عهده داشتند توسط منشی جلسه مکتوب گردید.

نمونه کاربرد مشاهده گر بر تطبیق طرح درس و اجرای مدرس

نام آموزشگاه:

تاریخ :

نام و نام خانوادگی مشاهده گر:

تدریس شماره ۱ ○

تدریس شماره ۲ ●

موارد مورد بررسی توسط مشاهده گر	ثبت مشاهدات
۱- به نظر شما نحوه گروه بندی فراگیران به چه صورت است؟	گروه بندی به نحو عالی انجام شد
۲- به نظر شما اجرای فعالیت قبل از تدریس به چه نحوی صورت گرفت؟	تمام مراحل قبل از تدریس صورت گرفت.
۳- به نظر شما رابطه‌ی عاطفی مدرس با فراگیران چگونه است؟	با بیان شیوا و روان مدرس ارتباط عاطفی برقرار گردید
۴- آیا توانایی مدرس در ایجاد انگیزه خوب و اثربخش بوده است؟	ایجاد انگیزه خوب و موثر بود
۵- به نظر شما مدرس برای رویارو کردن فراگیران با چالش های یادگیری از پرسش های مناسب استفاده می کند؟	پرسش های او رضایت بخش بود
۶- آیا بیانات مدرس در ضمن تدریس برای فراگیران قابل فهم بوده است؟	با بیان شیرین بیان می کرد
۷- به نظر شما در حین تدریس صدای مدرس رسا و واضح است؟	بیان رسایی داشت
۸- به نظر شما نظارت مدرس بر تمامی فراگیران یکسان است؟	به تمام گروه ها سرکشی می کرد
۹- به نظر شما آگاهی مدرس از سبک های یادگیری چگونه	از سبک کلامی، تصویری و دست ورزی

است و آیا در تدریس به کار می گیرد؟	استفاده کرد
۱۰- به نظر شما مدرس در استفاده از پرده های نمایش مهارت و توانایی کافی را دارد؟	مهارت استفاده از پرده نمایش را داشتند.
۱۱- به نظر شما میزان توانایی و نحوه ی استفاده از وسایل کمک آموزشی مدرس چگونه است؟	از تمام وسایل کمک آموزشی که تهیه شده بود استفاده کرد.
۱۲- به نظر شما تدریس طبق مراحل تدوین شده پیش رفته است؟	مراحل تدریس را مطابق طرح درس شماره ۱ به پیش برد.
۱۳- به نظر شما میزان تسلط مدرس بر موضوع درس چگونه است؟	روی درس به طور کامل مسلط بود
۱۴- به نظر شما آیا مدرس برای رفع خستگی فراگیران راهکارهایی را در نظر گرفته است؟	با تشویق های متفاوت و بازی باعث رفع خستگی آنها شد.
۱۵- به نظر شما چینش گروه ها و گزینش آنها مناسب است؟	به صورت تصادفی جالب اینجا بود که فراگیران از قوی به ضعیف بودند
۱۶- به نظر شما آیا به تفاوت های فردی فراگیران توجه می شود؟	نظارت به تفاوت های فردی داشت
۱۷- به نظر شما مدرس با روحیه شاد و مذهبی کلاس را آغاز کرده است؟	بله با نام خدا و با شعر زیبا کلاس شروع شد.
۱۸- به نظر شما مدرس برای پرورش خلاقیت فراگیران زمینه سازی کرده است؟	بله با دادن تکلیف به حالت گزارش و در پایان کلاس
۱۹- به نظر شما زمان مناسب برای هر بخش تدریس	زمان مناسب اختصاص داده شده بود

	اختصاصی داده شده است؟
فضا مناسب تدریس بود	۲۰- به نظر شما مدرس فضایی را برای رشد تفکر در فراگیران به وجود آورده است؟
جمع‌بندی به نحوه‌ی خوبی صورت گرفت.	۲۱- به نظر شما نحوه جمع‌بندی چگونه است؟
تمام سه مرحله ارزشیابی صورت گرفت.	۲۲- به نظر شما انواع ارزشیابی (تشخیصی-تکوینی-پایانی) در تدریس گنجانده شده است؟
ساخت‌های شش گانه تحول بنیادین در تدریس او نمود داشت.	۲۳- آیا به نظر شما در تدریس از ساخت‌های شش گانه تحول بنیادین آموزش و پرورش بهره گرفته شده است؟
بله به شکل مهارت محور انجام شد.	۲۴- به نظر شما تدریس به صورت تکلیف محور اجرا شده است؟
نکات منفی:	نکات مثبت: نمایش انیمیشن برای فراگیران جذاب بود. گروه بندی به شکل U بسیار خوب بود. مشارکت تک تک فراگیران در فرآیند تدریس عالی بود.
ملاحظات: گروه‌ها به صورت یکسان تشویق شدند.	

تاریخ و امضای مشاهده گر

میزان تحقق اهداف

پس انجام تدریس باتوجه به اجرای طرح درس وبازبینی فیلم وتدریس ارئه شده وبررسی فیلم توسط همکاران محترم با خود اندیشیدیم که در طول این پژوهش :

چه تغییری در عملکرد دانش آموزان وتوسعه حرفه ای حاصل شد؟
یادگیری دانش آموزان تا چه اندازه محقق شد .

حس مسئولیت پذیری وروحیه همکاری در تدریس گروهی تا چه اندازه توسعه یافت؟
مشکلات مربوط به مدیریت زمان تا چه اندازه رفع شد ؟

جهت پاسخ به سوالات مطروحه بعد از چند جلسه آزمونی که از دانش آموزان هدف گرفته شد وارزشیابی های مستمری که انجام گرفت متوجه شدیم که درصد زیادی از دانش آموزان به اهداف مورد نظر رسیده اند و پروژه درس پژوهی با موفقیت به انجام رسیده است.

پیشنهادهات

- ۱-پیشنهاد می شود که در انجام تدریس از روش های نوین استفاده شود.
- ۲-پیشنهاد می شود که گروه بندی در کلاس ها صورت بگیرد
- ۳-پیشنهاد می شود قبل از تدریس مطالب جدید به مطالب گذشته ربط داده شود .
- ۴-پیشنهاد می شود از دست سازه ها و وسایل کمک آموزشی در دسترس بیشتر استفاده شود .
- ۵-پیشنهاد می شود به تفاوت های فردی دانش آموزان توجه شود.

جمع بندی پایانی و نتیجه گیری

مشاهده‌ی تدریس توسط ناظران همکار، و بیان نقاط ضعف مجری توسط اعضا، و بررسی مطالب گفته شده، نشان داد که دانش‌آموزان با استفاده از این روش و البته انس و الفت بین معلم و دانش‌آموز و ایجاد ارتباط قوی عاطفی، پس از پرسش‌های مختلف هدف‌دار و بیان نظرات توسط دانش‌آموز و هدایت نظرات به سمت اهداف از پیش تعیین شده، معلم توجه دانش‌آموز را به خود جلب می‌نماید و اهمیت درس را که تا وقتی هست حتی متوجه وجود آن نمی‌شویم.

ما معلمان نیز فرصت پیدا کردیم تا از تجربیات خود بیاموزیم و نسبت به رفتار آموزشی خود بازاندیشی کنیم و این فعالیت سبب توانمند سازی در داشتن نگرش حرفه ای به مبحث مورد نظر شد.

چالش اصلی گروه ما بکارگیری درس پژوهی برای بهسازی آموزش، ترویج فرهنگ گفتگو و مشارکت مسئولانه در طرح درس ها و خلق گفتمان های معطوف به مبحث مورد نظر در آموزشگاه و کلاس درس بود.

در پایان نیز تعیین تکلیف منزل که همان ادامه‌ی بحث‌ها و گفتگوهای کلاسی می‌باشد، تکمیل کننده ی اهداف پژوهش بوده و نتیجه ی دلخواه به دست آمد. با توجه به این نتیجه این گونه هدف گذاری ها می بایست در عملکرد روزانه ی دانش آموزان ظهور و بروز پیدا کند .

در نهایت پس از اجرای درس پژوهی دستگاه گوارش در علوم پایه چهارم بازخورد ها و نتایج زیر بدست آمد :

محدودیت ها:

- وسعت و محتوی کتاب و محدودیت زمان، خلاقیت و آزادی عمل را از معلم و دانش آموز می گیرد. و معلم نمی تواند فرصت کافی برای فکر کردن، به دانش آموز بدهد. زمان ۳۰ دقیقه شاید زمان لازم برای همفکری و پاسخ به سوالات مورد نظر برای دانش آموزان باشد که متاسفانه به کل تدریس اختصاص داده می شود.
- زحمات معلمان نادیده انگاشته می شود و شوق ادامه ی کار در وجودشان از بین می رود.
- جلسات توجیهی که برای درس پژوهی برگزار می شود کارآمد و موثر نیست. و نیاز معلمان پژوهنده را برطرف نمی نماید.
- فرصت کافی برای بحث و بررسی معلمان نیست.

سایر پیشنهادات:

- چکیده ی پروژه های موفق درس پژوهی کشور، به سایر مدارس ارسال گردد تا مورد استفاده ی همکاران قرار گیرد. و روحیه درس پژوهی را در آنان برانگیزد.

- در آینده پژوهش‌هایی برای تقویت راه‌های گسترش طرح درس پژوهی، متناسب با ساختار و نظام آموزشی کشور در سطح مدارس و در بین معلمان انجام گیرد.
- پژوهش‌هایی نیز برای تقویت حس همکاری و روحیه کار تیمی در بین معلمان در جهت استقبال از طرح مزبور صورت گیرد.
- لازم است در مدارس شرایط لازم، برای اجرایی کردن رویکرد پژوهش مشارکتی کارکنان (درس پژوهی) و بالاخره تولید دانش کاربردی، فراهم آید.
- لازم است با اعطای اختیارات متناسب با مسوولیت‌ها به مدارس، زمینه‌های ابتکار عمل، خلاقیت و نوآوری را برای طراحی و اجرای برنامه‌های مکمل علاوه بر برنامه‌های درسی ملی، برای تامین نیازهای محلی و منطقه‌ای فراهم سازند.
- کلاس‌هایی در زمینه چگونگی نگارش گزارش درس پژوهی برگزار شود.
- فرصت گفتگو و گردهمایی در محیط غیر رسمی برای معلمان فراهم شود.
- شبکه ارتباطی اثربخش برای سهیم شدن معلمان در ایده‌ها و تجربه‌های یکدیگر ایجاد شود.
- هماهنگی فرآیندها و نتایج عینی نوسازی آموزش مفاهیم درسی برای معلمان فراهم شود.

منابع

- ۱- استیپانک و همکاران (۱۳۸۹) هدایت درس پژوهی راهنمایی عملی برای معلمان و مدیران. ترجمه ساکی و مدنی. تهران: انتشارات حکمت علوی. استیگلر، ج و هیبرث (۱۳۸۴)، شکاف آموزشی. ترجمه محمدرضا سرکارآرانی و علی رضا مقدم .

- ۲- حیب زاده، عباس(۱۳۹۳)، اثربخشی درس پژوهی بر خودکارآمدی تصویری معلمان، مجله دست آورده های روان شناختی، دانشگاه شهید بهشتی چمران اهواز، پاییز و زمستان ، سال ۲۱، شماره ی ۲. ص ص ۱۴۵-۱۶۸ .
- ۳- حوریزاد، بهمن(۱۳۸۹). بررسی تاثیر درس پژوهی خلاقیت محور بر توسعه توانمندی های حرفه ای معلمان و یادگیری رفتار خلاق معلمان و دانش آموزان، فصلنامه فرهنگ مشاوره، دوره جدید، ، شماره ۱، پاییز ۸۹.
- ۴- سرکارآرانی، محمدرضا(۱۳۸۱). فرهنگ آموزش در ژاپن، نشر روزنگار، تهران.
- ۵- عرفانی، نصرالله؛ شبیری، سیدمحمد(۱۳۹۵). اثربخشی دوره های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان دوره متوسطه، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال سیزدهم ، شماره ۲۱، صص ۱۶۱-۷۰۰.
- ۶- معروفی، یحیی؛ کرمی، زهره(۱۳۹۳). درس پژوهی رویکردی نوین در توسعه حرفه ای معلمان، مجله تربیتی دانشگاه شهیدچمران اهواز، بهار و تابستان ۱۳۹۴، شماره ۱، ص ۳۹-۶۶.